

Χαλκηδόνος Εμμανουήλ: Σε μια εποχή που οι άνθρωποι χτίζουν τείχη, οι Ποιμένες οφείλουν να γκρεμίζουν τις βεβαιότητες που μας κρατούν χωρισμένους

Οικουμενικό Πατριαρχείο / Μητροπόλεις Οικουμενικού Θρόνου

Η Α' Οικουμενική Σύνοδος της Νίκαιας, που φέτος γιορτάζουμε τα 1.700 χρόνια από τη σύγκλησή της, «είναι η επιμονή της Εκκλησίας να θεωρεί τη διαίρεση ως αφύσικη κατάσταση των πραγμάτων», δηλώνει στη συνέντευξή του στο Αθηναϊκό Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων ο Μητροπολίτης [Γέρων Χαλκηδόνος Εμμανουήλ](#) εν όψει της επίσκεψης του Πάπα Ρώμης Λέοντος ΙΔ' στην Κωνσταντινούπολη και της συνάντησης που θα έχει με τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο.

«Σε έναν κόσμο που ταλαντεύεται ανάμεσα στον φονταμενταλισμό και την ισοπεδωτική εκκοσμίκευση, η επιστροφή σε εκείνο το λίκνο της κοινής μας πίστεως λειτουργεί ως καθρέφτης, αναγκάζοντάς μας να δούμε αν η θεολογία μας είναι ζώσα εμπειρία ή αν έχει εκπέσει σε μια αμυντική θωράκιση βεβαιοτήτων»

τονίζει.

Σύμφωνα με τον κ. Εμμανουήλ, «η συνάντηση του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου με τον Πάπα Λέοντα ΙΔ΄ στη Νίκαια κουβαλάει ένα ιλιγγιώδες θεολογικό φορτίο, αποτελώντας πράξη αντίστασης στην ευκολία της αυτάρεσκης απομόνωσης και υπερβαίνοντας την απλή εθιμοτυπία». Η κοινή παρουσία του Οικουμενικού Πατριάρχη και του Πάπα Ρώμης, τονίζει, στέλνει ένα μήνυμα σαφές: «Σε μια εποχή που οι άνθρωποι χτίζουν τείχη, οι Ποιμένες οφείλουν να γκρεμίζουν τις βεβαιότητες που μας κρατούν χωρισμένους, αναζητώντας εκείνη την ενότητα που είναι “σύνδεσμος της τελειότητας” (Κολ. 3, 14). Το ζητούμενο, πιστεύω, είναι η κοινή υποταγή στην Αλήθεια που ελευθερώνει».

Αναφερόμενος στους πολέμους και τον αλληλοσπαραγμό που βιώνει η ανθρωπότητα στην εποχή μας, ο μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας επισημαίνει πως «η παρουσία των δύο Προκαθημένων λειτουργεί διαφορετικά από μια “πολιτική παρέμβαση” κοσμικής έννοιας, καθώς, στερούμενοι μεραρχιών, κομίζουν την υπενθύμιση ότι η ειρήνη είναι η παρουσία του Θεού στις σχέσεις των ανθρώπων. Το μήνυμά τους είναι μια δυνατή φωνή ενάντια στην ύβρη της ισχύος».

«Ζωή μπορεί να βλαστήσει μόνον εάν πεθάνει ο εθνοφυλετισμός και ταφεί η αλαζονεία της ισχύος», υπογραμμίζει με νόημα και εξηγεί: «Είναι ίσως παράδοξο για τη λογική του κόσμου, αλλά η υπέρβαση των αντιπαραθέσεων περνάει μέσα από την ταπείνωση, καθώς όσοι επενδύουν στην υπεροχή της δικής τους φυλής ή του δικού τους δίκιου καταλήγουν να υπηρετούν το μίσος. Οι δύο θρησκευτικοί ηγέτες θα υπενθυμίσουν ότι ο Θεός υπερβαίνει τα εθνικά σύμβολα και η μαρτυρία τους είναι πως η μόνη νίκη που αξίζει είναι αυτή εναντίον του θανάτου».

Τέλος, ο κ. Εμμανουήλ υποστηρίζει ότι «η ευρωπαϊκή και παγκόσμια πραγματικότητα απαιτεί μια κοινή μαρτυρία ως συνέπεια της πίστης μας και λιγότερο ως στρατηγική επιβίωσης. Οι Εκκλησίες οφείλουν να μιλήσουν με μία γλώσσα για την πίστη στον Χριστό και την Ανάσταση, για τον πόνο του σύγχρονου ανθρώπου, για τη φτώχεια, για την κλιματική κρίση, ώστε να παραμείνουν ζωντανοί οργανισμοί».

Ακολουθεί ολόκληρο το κείμενο της συνέντευξης του μητροπολίτη Γέροντος Χαλκηδόνας Εμμανουήλ στον ανταποκριτή του ΑΠΕ-ΜΠΕ στην Κωνσταντινούπολη, Γιάννη Μανδαλίδη:

Ερ.: Ποια είναι η ιστορική και θεολογική σημασία της Α' Οικουμενικής Συνόδου της Νίκαιας για την Εκκλησία και ποια είναι η επιδραστικότητά της σήμερα στο πλαίσιο και του σύγχρονου θεολογικού διαλόγου μεταξύ Ανατολής και Δύσης;

Απ.: «Η Πρώτη Οικουμενική Σύνοδος υπερβαίνει τον χαρακτήρα ενός μουσειακού εκθέματος ή μιας απλής χρονολογικής σύμπτωσης που μας καλεί σε επετειακούς πανηγυρισμούς, καθώς μια τέτοια προσέγγιση θα οδηγούσε σε αποτυχία κατανόησης του “γιατί” της επιβίωσής της μέσα στον χρόνο. Εκεί, χίλια επτακόσια χρόνια πριν, η Εκκλησία διατύπωσε έναν τρόπο υπάρξεως αντί μιας ιδεολογίας, τολμώντας να ορίσει την αλήθεια ως κοινωνία ζωής και ως έμπρακτη συμπόρευση, μια στάση που αποτελεί υπέρβαση της νομικής κατοχύρωσης μιας ατομικής πεποίθησης. Αυτό το “ομοούσιον”, που σε κάποιους ακούγεται ίσως ως μια ξερή δογματική διατύπωση, στην πραγματικότητα αποτελεί τη μόνη αντίσταση απέναντι στην κονιορτοποίηση της ανθρώπινης υπάρξεως.

Σήμερα, λοιπόν, σε έναν κόσμο που ταλαντεύεται ανάμεσα στον φονταμενταλισμό και την ισοπεδωτική εκκοσμίκευση, η επιστροφή σε εκείνο το λίκνο της κοινής μας πίστεως λειτουργεί ως καθρέφτης, αναγκάζοντάς μας να δούμε αν η θεολογία μας είναι ζώσα εμπειρία ή αν έχει εκπέσει σε μια αμυντική θωράκιση βεβαιοτήτων. Η επιδραστικότητα της Νικαίας έγκειται ακριβώς στο ότι η αλήθεια κινδυνεύει κυρίως από τον εγωκεντρισμό μας και από την αδυναμία μας να σχετιστούμε, ενώ ο διάλογος Ανατολής και Δύσης αποτελεί την οδυνηρή αλλά σωτήρια αναγνώριση ότι η ενότητα βρίσκεται πολύ ψηλότερα από τη διπλωματική ουδετερότητα. Είναι, θα λέγαμε, η επιμονή της Εκκλησίας να θεωρεί τη διαίρεση ως αφύσικη κατάσταση των πραγμάτων».

Ερ.: Η συνάντηση του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου με τον Πάπα Λέοντα ΙΔ' αποτελεί ένα μήνυμα συμφιλίωσης και συνεργασίας των πλέον κορυφαίων ποιμένων του Χριστιανισμού προς το πλήρωμα της Εκκλησίας, στο πλαίσιο του διαλόγου που βρίσκεται σε εξέλιξη από το 1980 μεταξύ Ορθοδοξίας και Ρωμαιοκαθολικισμού. Ποιοι είναι οι στόχοι και οι προσδοκίες όσον αφορά στην εξέλιξη του διαλόγου αυτού; Ποιο μήνυμα στέλνει η κοινή παρουσία των δύο προκαθημένων;

Απ.: «Αντίθετα με την εσφαλμένη αντίληψη περί μιας εύκολης διαδικασίας ή “ευγενούς” ανταλλαγής φιλοφρονήσεων, ο διάλογος της αληθείας είναι επίπονος, συχνά αργόσυρτος και απαιτεί μια κένωση, ένα άδειασμα από τις προκαταλήψεις που χτίσαμε αιώνες τώρα. Η συνάντηση του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου με τον Πάπα Λέοντα ΙΔ΄ στη Νίκαια κουβαλάει ένα ιλιγγιώδες θεολογικό φορτίο, αποτελώντας πράξη αντίστασης στην ευκολία της αυτάρεσκης απομόνωσης και υπερβαίνοντας την απλή εθιμοτυπία.

Πολλοί, οχυρωμένοι πίσω από μια ιδεολογική “καθαρότητα” και την ασφάλεια που παρέχει η απόσταση, φοβούνται αυτή τη συνάντηση, ωστόσο, η άρνηση της συνομιλίας ισοδυναμεί τελικά με φυγομαχία. Οι προσδοκίες μας αφορούν μια πορεία πέρα από φανταστικές λύσεις για τα τραύματα χιλίων ετών, καθώς ο δρόμος είναι ανηφορικός. Στόχος είναι να φανερωθεί πως η Εκκλησία υπάρχει για να μαρτυρεί τη σχέση. Κοιτάζοντας πίσω, είναι σαφές πως έχουμε διανύσει μια μακρά πορεία, περνώντας πλέον από τον αρχικό “Διάλογο της Αγάπης” στον απαιτητικότερο “Διάλογο της Αλήθειας”, μια μετάβαση που μας επιτρέπει να ψηλαφίσουμε τα θεολογικά ζητήματα επί της ουσίας και με τη σοβαρότητα που απαιτεί η ιστορία, μακριά από βιασύνες.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο διάλογος εξελίσσεται σε ένα κλίμα αμοιβαίου σεβασμού και ειλικρινούς διάθεσης να κατανοήσουμε τον άλλον, χωρίς να υπάρχει καμία πίεση χρόνου ή κάποιο ασφυκτικό χρονοδιάγραμμα που να μας αγχώνει. Αντίθετα, προχωράμε με την πεποίθηση ότι η προσέγγιση καρποφορεί όταν υπάρχει υπομονή, αφήνοντας χώρο στην προσευχή, ώστε ο Παράκλητος να είναι Εκείνος που θα φωτίσει τις σκέψεις και τις καρδιές όλων μας για το καλό της Εκκλησίας.

Και είναι ακριβώς αυτή η στάση που νοηματοδοτεί τη συνάντηση στη Νίκαια, καθώς η κοινή παρουσία του Οικουμενικού Πατριάρχη και του Πάπα Ρώμης ξεπερνάει τα όρια μιας απλής εικόνας και δηλώνει πως η πίστη είναι μια διαρκής έξοδος προς τον άλλον, υπερβαίνοντας την ιδιωτική υπόθεση δικαίωσης. Έτσι, το μήνυμα είναι σαφές: σε μια εποχή που οι άνθρωποι χτίζουν τείχη, οι Ποιμένες οφείλουν να γκρεμίζουν τις βεβαιότητες που μας κρατούν χωρισμένους, αναζητώντας εκείνη την ενότητα που είναι “σύνδεσμος της τελειότητας” (Κολ. 3, 14). Το ζητούμενο, πιστεύω, είναι η κοινή υποταγή στην Αλήθεια που ελευθερώνει».

Ερ.: Σεβασμιώτατε, ζούμε σε μία εποχή πολέμων και αλληλοσπαραγμού. Πολλοί είναι εκείνοι που βλέπουν συνθήκες ανάλογες με εκείνες που επικρατούσαν πριν από τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους. Ποιο είναι το μήνυμα που θα στείλουν οι δύο προκαθήμενοι για την υπέρβαση των αντιπαραθέσεων εδώ στη γειτονιά μας στη Μέση Ανατολή, βορειότερα στην Ουκρανία, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο;

Απ.: «Η τρέχουσα πραγματικότητα γύρω μας μοιάζει να διαψεύδει κάθε ελπίδα, καθώς ο κόσμος σπαράσσεται από μια βία που είναι ταυτόχρονα στρατιωτική και βαθύτατα υπαρξιακή. Βλέπουμε τις “σκληρυμένες δομές” ενός πολιτισμού που, ενώ επαγγέλλεται την πρόοδο, διολισθαίνει στον παραλογισμό του αίματος, όπου από τη Μέση Ανατολή μέχρι τις πεδιάδες της Ουκρανίας, η ανθρώπινη ζωή ευτελίζεται και μετατρέπεται σε απλό στατιστικό δεδομένο, με αποτέλεσμα να συνηθίζουμε τρομακτικά εύκολα τον θάνατο.

Σχετικά με αυτό, η παρουσία των δύο Προκαθημένων λειτουργεί διαφορετικά από μια “πολιτική παρέμβαση” κοσμικής έννοιας, καθώς, στερούμενοι μεραρχιών, κομίζουν την υπενθύμιση ότι η ειρήνη είναι η παρουσία του Θεού στις σχέσεις των ανθρώπων. Το μήνυμά τους είναι μια δυνατή φωνή ενάντια στην ύβρη της ισχύος. Σήμερα, το αδιέξοδο βιώνεται ως αγωνία στον καθημερινό βίο των ανθρώπων που βλέπουν τα σπίτια τους να γίνονται συντρίμια. Η Εκκλησία, λοιπόν, οφείλει να λειτουργήσει σύμφωνα με τον λόγο του Κυρίου: “ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει” (Ιωάν. 12, 24). Ζωή μπορεί να βλαστήσει μόνον εάν πεθάνει ο εθνοφυλετισμός και ταφεί η αλαζονεία της ισχύος.

Είναι ίσως παράδοξο για τη λογική του κόσμου, αλλά η υπέρβαση των αντιπαραθέσεων περνάει μέσα από την ταπείνωση, καθώς όσοι επενδύουν στην υπεροχή της δικής τους φυλής ή του δικού τους δίκιου, καταλήγουν να υπηρετούν το μίσος. Οι δύο θρησκευτικοί ηγέτες θα υπενθυμίσουν ότι ο Θεός υπερβαίνει τα εθνικά σύμβολα και η μαρτυρία τους είναι πως η μόνη νίκη που αξίζει είναι αυτή εναντίον του θανάτου. Σε έναν κόσμο που αποχαυνώνεται από τη βία, η Εκκλησία έχει ως μοναδικό όπλο τον Χριστό και την αγάπη “τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακράν”. Κι αν αυτό ακούγεται αδύναμο μπροστά στα όπλα, ας θυμηθούμε πως η ιστορία συχνά κρίνεται από εκείνα που φαντάζουν “μωρία” στα μάτια των ισχυρών».

Ερ.: Αναλογιζόμενοι τη δική σας προσωπική εμπειρία τόσο από τα ευρωπαϊκά εκκλησιαστικά όργανα όσο και από τον διαχριστιανικό, διαθρησκευτικό και διαπολιτισμικό διάλογο, πώς θα γίνει πιο αποτελεσματική η συνεργασία μεταξύ των Εκκλησιών του ενός Χριστού σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο;

Απ.: «Έχει αποδειχθεί εμπειρικά πως οι θεσμοί, όσο απαραίτητοι κι αν είναι, κινδυνεύουν συχνά να εγκλωβιστούν σε μια γραφειοκρατική αυτοαναφορικότητα, καθώς τείνουμε να συγχέουμε την κινητικότητα με την πρόοδο. Η αποτελεσματικότητα θα προκύψει πέρα από τη δημιουργία νέων επιτροπών ή τη σύνταξη περίτεχνων κειμένων που διαβάζονται από λίγους μνημένους.

Επομένως, το ζήτημα είναι βαθύτερο και αφορά στην ταυτότητά μας, καθώς έχουμε υποβαθμίσει στη συνείδησή μας το μέγεθος της ευθύνης μας απέναντι στον κόσμο. Η συνεργασία θα γίνει ουσιαστική μόνο όταν δούμε τον διάλογο ως μέσο επικοινωνίας και αλληλοκατανόησης, περνώντας από την καχυποψία στην εμπιστοσύνη, παρά τα ιστορικά βαρίδια. Πρέπει να αναγνωρίσουμε πως η ευρωπαϊκή και παγκόσμια πραγματικότητα απαιτεί μια κοινή μαρτυρία ως συνέπεια της πίστης μας και λιγότερο ως στρατηγική επιβίωσης. Οι Εκκλησίες οφείλουν να μιλήσουν με μία γλώσσα για την πίστη στον Χριστό και την Ανάσταση, για τον πόνο του σύγχρονου ανθρώπου, για τη φτώχεια, για την κλιματική κρίση, ώστε να παραμείνουν ζωντανοί οργανισμοί. Η συνεργασία απαιτεί την τόλμη να βγούμε από τα στεγανά μας και να συναντηθούμε στο πρόσωπο του πάσχοντος ανθρώπου, εκεί που κρίνεται τελικά η αξιοπιστία όλων μας».

Πηγή: ΑΠΕ – ΜΠΕ